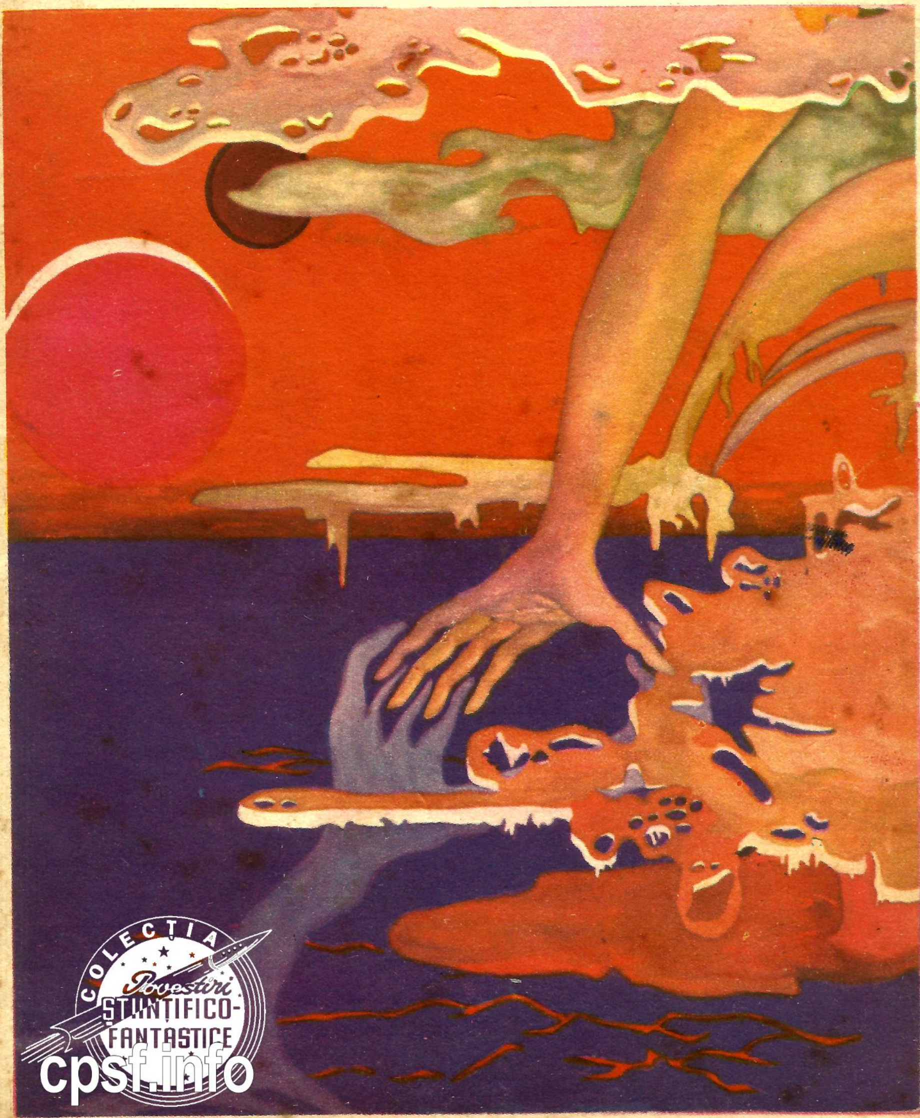
STANISLAW LEM

316

SOLARIS

COLECȚIA «POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE»

316

STANISLAW LEM

SOLARIS

* * * * * *

IGOR ROSOHOVASKI

ÎNSEMNĂRILE DOCTORULUI BURKIN

Coperta-desen: DUDA VOIVOZEANU
Desene interioare: AUREL BUICULESCU
Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE:

Solaris este o planetă stranie, acoperită aproape în întregime de un ocean, pe care pămîntenii îl bănuiesc a fi gînditor, fără să reușească totuși să intre în contact cu el. Pe o stație satelizată deasupra planetei, ciberneticianul Snaut, fizicianul Sartorius și psihologul Kris Kelvin primesc vizita unor „oaspeți“ uimitori și înspăimîntători totodată. Kelvin este vizitat de Harey, iubita-i, care, din vina lui, se sinucisese cu un deceniu în urmă. Singura explicație e că oceanul, folosindu-se de „firide“ ale memoriei pămîntenilor, a plăsmuit acele corpuri F (cum le numesc ei în mod conspirativ) și le-a introdus pe stație în scopul sondării astronauților. Analizînd sîngele lui Harey, Kris își dă seama că ea e plămădită nu din atomi, ci dintr-o substanță neutrinică. Sartorius are ideea de a construi un anihilator neutrinic și intenționează să lupte împotriva oceanului. La rîndul ei, Harey începe să înțeleagă faptul că nu e decît un „instrument“ al oceanului. Socotind că iubitul ei trebuie s-o deteste, ea se sinucide a doua oară bînd oxigen lichid. Îngrozit, Kris asistă neputincios la agonia ei. Corpul neutrinic al lui Harey are însă proprietatea de a se regenera. Abia atunci pricep amîndoi prăpastia structurală care-i desparte, în ciuda tulburătoarei lor iubiri.

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE“
Editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XIV — 15 ianuarie 1968

STANISLAW LEM

SOLARIS

(Urmare din numărul trecut)

Reflectînd acum la acele împrejurări, cred că impresia de incertitudine, de armistiţiu, de clipă de dinaintea unui cutremur era provocată de o impalpabilă prezenţă care umplea toate nivelele şi încăperile staţiei. Mai exista poate şi un alt mod de a-i ghici prezenţa: visele. Deoarece niciodată înainte şi nici după aceea n-am mai avut asemenea năluciri, am hotărît să le notez conţinutul şi numai datorită acestui fapt pot spune cîte ceva despre ele, deşi numai în mod fragmentar şi fără uriaşa bogăţie a viziunilor mele.

...Se făcea că, în împrejurări nedesluşite, am eşuat în spaţii lipsite de cer, de pămînt, de duşumele, de tavane sau de pereţi, pomenindu-mă ca întemniţat într-o substanţă străină mie, de parcă întregul trup mi se implantase într-un bloc inert, imobil, amorf sau, mai curînd, de parcă, lipsit de trup, aş fi fost înconjurat de vagi pete trandafirii, suspendate într-un mediu cu alte proprietăţi optice decît aerul, astfel încît obiectele deveneau clare, ba chiar prea clare şi supranatural de vizibile, fiindcă în acele vise viziunile depăşeau prin concretul şi materialitatea lor percepţiile avute treaz. Trezindu-mă, aveam sentimentul paradoxal că starea de veghe, adevărata stare de veghe, era de fapt cealaltă, iar ceea ce vedeam după deschiderea ochilor nu reprezenta decît o firavă şi palidă umbră.

Iată prima viziune, sîmburele din care mijea apoi visul. În jurul meu, ceva îmi aştepta încuviinţarea, iar eu ştiam, sau mai degrabă ceva ştia în mine că nu trebuie să cad pradă tainicei tentaţii, deoarece cu cît mai mult promite prin tăcerile ei, cu atît mai îngrozitor va fi sfîrşitul. Dar, de fapt, nimic din toate acestea nu-mi apăreau pe atunci lămurit: mi-ar fi fost teamă, iar eu n-am resimţit niciodată teamă. Aşteptam. Din ceaţa trandafirie ce mă-nvăluia s-a ivit cea dintîi atingere, iar eu, inert ca o rocă împotmolită undeva, în adînc, nu puteam nici să mă retrag, nici să mă mişc, iar ceea ce era în afara mea îmi cerceta închisoarea, cu palpări în acelaşi timp oarbe şi văzătoare, şi părea o mînă care m-ar crea; pînă în acea clipă n-avusesem vedere şi iată că, deodată,

vedeam. Sub degetele ce se plimbau pe chipul meu îmi apăreau din neant buzele și obrajii, iar pe măsură ce această atingere cu infinit de infime atingeri se extindea, dobîndeam un chip, un tors ce respira, chemate la existență prin acest act simetric de creație — pentru că și eu, cel creat, cream la rîndul meu — și apărea o figură pe care n-o mai văzusem niciodată, străină și familiară; încercam s-o privesc în ochi, dar n-o puteam face deoarece totul își schimba mereu proporțiile, deoarece aici nu existau nici un fel de coordonate și deoarece doar într-o tăcere ca de rugă ne dezvăluiam și deveneam reciproc. Eram viu în mine, dar parcă amplificat fără limite, iar cealaltă ființă — femeie? — dăinuia împreună cu mine în nemișcare. Același puls ne anima și eram un întreg. Fără de veste, în ritmul de largo al acestei arii în afara căreia nu există nimic și nu putea să existe s-a furișat ceva negrăit de crud, ceva imposibil și contrar naturii. Aceeași atingere, care ne-a creat, lipindu-se de trupurile noastre, ca o mantie de aur, prindea să ne furnice. Corpurile noastre goale și albe începeau să se prelingă în noptatice, colcăitoare pîraie de viermi, care se ridicau de pe noi ca niște pînze de aer, și am fost eu și am fost noi, și iarăși am fost eu: o febrilă masă viermuindă, ce se împletea și se despletea, infinită, iar în această nețărmurire — nu! eu eram nețărmurirea, strigam fără glas, implorînd sfîrșitul, și tocmai atunci m-am destrămat, dar revărsîndu-mă pretutindeni deodată mă readunam înmiit; ba metamorfozat într-o stîncă, ba culminînd undeva, în strălucirea unui alt soare, mă pomeneam zvîrlit în negrele și roșiile depărtări, concentrat în cea mai profundă suferință.

Iată desfășurarea celei mai simple năluciri care m-a bîntuit; pe celelalte nu le pot exprima, fiindcă spaima ce izvora din ele n-avea nici un corespondent în conștiința trează. În aceste vise, Harey nu mă vizita și nici nu apăreau amintiri sau întîmplări diurne.

Existau și altfel de vise, în care, într-un întuneric de moarte și piatră, simțeam că sînt obiectul unor înfrigurate cercetări ce nu se slujeau de nici un fel de receptori senzitivi; era ca o pătrundere, ca o pulverizare, ca o împrăștiere, pînă la completa anihilare. Ultima treaptă, adîncul tuturor acestor suplicii tăcute și nimicitoare, îl constituia groaza, de care chiar numai aducîndu-mi ziua aminte îmi simțeam inima sărindu-mi din loc și întețindu-și bătăile.

Zilele monotone, parcă decolorate, pline de o atroce plictiseală, se tîrau adormite într-o indiferență absolută. Numai noaptea mă-ngrozea și aș fi făcut orice ca să-i întîrzii venirea. Vegheam împreună cu Harey, care n-avea nevoie de somn, o sărutam și o mîngîiam, dar știam că nu-mi pasă nici de ea, nici de mine, că toate le fac de spaima stîrnită de vise; ea însă, deși nu-i mărturisisem nimic despre îngrozitoarele mele coșmaruri, cred că bănuia ceva, fiindcă simțeam din partea ei o înțelegere umilitoare, dar n-aveam nici o altă scăpare. Am spus că o anumită vreme nu m-am văzut cu Snaut și cu Sartorius. Totuși Snaut îmi dădea cîte o veste, la intervale de cîteva zile, fie lăsîndu-mi un bilețel, fie telefonîndu-mi. Mă întreba dacă n-am remarcat vreun nou fenomen, vreo modificare a situației, ceva ce ar putea fi interpretat ca o reacție la ex-

perienţa de atîtea ori repetată. Răspundeam că nu simt nimic şi-l întrebam la rîndu-mi, iar Snaut se mulţumea să facă un semn negativ cu capul, în adîncul ecranului.

În a 15-a zi de la încetarea experienţelor, m-am trezit mai devreme decît de obicei, istovit de coşmar ; parcă aş fi deschis ochii din amorţeala provocată de o profundă narcoză. Prin fereastră am remarcat, în primele raze ale soarelui roşu, a cărui uriaşă dîră tăia ca un fluviu de foc faţa oceanului, cum această întindere pînă acum moartă începe să se tulbure treptat. Întunecimea ei pălise, ca brumată de o perdea de ceaţă, subţire, dar cu o consistenţă aproape tengibilă. Pe alocuri încolţiseră în ea centre de agitaţie pînă cînd o mişcare nedefinită a cuprins întreaga panoramă. Negrul se destrămase în membrane roz-pale în concavităţi şi brun-sidefii în convexităţi. La început culorile (ce modelau această bizară draperie oceanică în rînduri lungi de talazuri parcă îngheţate) îşi luau locul unele altora ; apoi s-au contopit şi acum întregul ocean era acoperit de o spumă efervescentă ce se înălţa în pături groase, atît sub staţie cît şi în preajma ei... Nori de spumă asemănători unor elitre se ridicau de pretutindeni spre cerul roşcat şi pustiu, şi tot mai îngustat. Unii nori care cu fişiile lor verticale ecranau discul coborît al soarelui erau, prin contrast cu incandescenţa lui, negri ca smoala ; alţii, din apropierea soarelui, deveneau în funcţie de unghiul razelor aurorale fie trandafirii, fie de purpură, fie de un roşu de garanţă, şi acest proces dura ca şi cînd oceanul, clivîndu-se în lame sîngerînde, şi-ar fi dezvăluit uneori de sub ele suprafaţa-i sumbră. Unele dintre aceste plăsmuiri se înălţau planînd în imediata vecinătate a ferestrelor staţiei, trecînd pe lîngă ele la distanţă de numai cîţiva metri, ba chiar una şi-a şters de geam aripa-i mătăsoasă, în timp ce stolurile ce-şi luaseră printre primele zborul în văzduh abia de mai puteau fi desluşite în slava cerului, păsări ce s-au rupt de cîrd pentru ca apoi, aidoma unei ninsori inverse, să se piardă în zenit.

Staţia s-a oprit şi a rămas aşa vreo trei ore, dar spectacolul nu contenea. Pînă la urmă, cînd soarele a pierit sub orizont, iar oceanul de sub noi a fost învăluit de întuneric, stolul de mii de zburătoare învăpăiate a suit spre cer tot mai sus, curgînd în şiruri nesfîrşite de-a lungul unor strune nevăzute, şi această maiestuoasă ascensiune de aripi a durat pînă cînd a pogorît noaptea.

Acest fenomen, zguduitor prin proporţiile şi liniştea lui, a speriat-o pe Harey, dar nu puteam să-i dau nici o desluşire, deoarece chiar pentru mine, solaristiceanul, totul era inedit şi ininteligibil, deşi asemenea forme şi structuri neconsemnate încă în nici unul dintre cataloage puteau fi observate pe Solaris de două trei ori pe an, iar dacă aveai noroc, ceva mai des.

Noaptea următoare, cam cu o oră înainte de asfinţitul soarelui albastru, am fost martorii unui alt fenomen — oceanul fosforiza. Pe suprafaţa lui, invizibilă din pricina beznei, au apărut clătinate de valuri pete luminoase — ori mai curînd licăritoare — şi cu contururile evanescente. Pe urmă aceste pete alburii s-au contopit într-o lucoare spectrală care a cuprins pînă în zare oceanul. Intensitatea luminescenţei a sporit vreo 15 minute ; apoi fenomenul a luat sfîrşit într-un mod neaşteptat : oceanul a început să se stingă ; dinspre apus înainta pe un front larg, poate de sute de mile, o

zonă de beznă ; pe măsură ce întunericul cîștiga teren, covorul fosforescent se retrăgea ; ajungînd la orizont, s-a prefăcut deodată într-un pojar înalt, apoi s-a desfășurat ca o uriașă auroră polară și a dispărut tot atît de brusc. Cînd, după scurt timp, soarele a răsărit din nou, puteai vedea cum se întinde spre toate zările suprafața pustie și moartă, de-abia însemnată de încrețiturile valurilor, ce proiectau reflexe de mercur în ferestrele stației. Fosforescența oceanului era un fenomen de mult descris ; în afara cazurilor în care se manifesta ca un preludiu al exploziei asimetriadelor, ea era considerată drept un semn tipic de intensificare în activitatea locală a plasmei. Totuși, în decursul următoarelor două săptămîni, nu s-a mai întîmplat nimic în exteriorul stației. Doar o dată, în plină noapte, am auzit un țipăt îndepărtat, care venea de nicăieri și de pretutindeni, teribil de ascuțit și de prelung, de fapt niște scîncete supraomenesc amplificate ; trezit din coșmar, l-am ascultat vreme îndelungată, nefiind prea sigur dacă nu este și el numai un vis. Cu o zi înainte, din laboratorul așezat parțial deasupra cabinei noastre se repercutaseră zgomote înfundate, ca stîrnite de mutarea unor greutăți sau aparate mari ; acum mi se părea că țipătul vine tot de sus, lucru absolut de neînțeles, căci încăperile erau despărțite printr-un tavan cu bună izolare fonică. Acest strigăt de agonie s-a prelungit aproape o jumătate de oră. Mă înnebunise în așa hal încît, leoarcă de sudoare, m-am gîndit să fug pînă sus, dar deodată a contenit și din nou a putut fi auzit doar hîrșîitul unor obiecte urnite din locul lor.

Două zile mai tîrziu, pe cînd ședeam seara cu Harey în chicinetă, a intrat pe neașteptate Snaut. Era îmbrăcat ca lumea ; hainele-i pămîntene îi schimbau mult expresia și înfățișarea. Părea să fie mai înalt și mai îmbătrînit. Fără să ne privească aproape de loc, s-a apropiat de masă, s-a aplecat deasupra ei și, rămînînd în picioare, s-a apucat să mănînce carnea rece direct din cutia de conserve, mușcînd flămînd din bucata de pîine. Se păta de grăsime pe mînecă ori de cîte ori căuta carnea pe fundul cutiei.

— Te murdărești, am spus.

— Hm ? a mîrîit cu gura plină. Înfuleca de parcă nu mai pusese nimic în gură de zile întregi. Și-a turnat o jumătate de pahar de vin, l-a băut pe nerăsuflate, și-a șters gura și a respirat adînc, rotindu-și în jurul său ochii congestionați.

S-a uitat la mine și a hîrîit :

— Ți-ai lăsat barbă... ? Ești grozav...

Harey punea zgomotos vasele în chiuvetă. Snaut a început să se legene ușor pe călcîie, se strîmba și plescăia tare, curățindu-și dinții cu limba. Mi se părea că o face intenționat.

— N-ai chef să te mai bărbierești ? Sau ce-ai pățit ? m-a întrebat, privindu-mă stăruitor. Nu i-am răspuns. Fii atent ! a adăugat după o clipă. Te avertizez : și el, la început, a renunțat să se bărbierească...

— Du-te la culcare ! am murmurat.

— Da' ce, sînt prost ? ! De ce n-am discuta ? Ascultă, Kelvin, poate că oceanul ne dorește binele ? Poate vrea să ne facă fericiți, doar că încă nu știe cum ? Ne citește dorințele săpate în creier, dar numai doi la sută dintre procesele noastre nervoase sînt conștiente. El ne cunoaște prin urmare mai bine decît ne cunoaștem

noi înșine, deci trebuie să-l ascultăm, să fim de acord cu el. Ce crezi? Nu vrei? De ce... — glasul i s-a frînt plîngăreț — de ce nu te bărbierești?

— Încetează! am replicat scurt. Ești beat.

— Ce?! Beat? Eu!? Dar ce crezi? Oare un om care și-a cărat ciolanele dintr-un capăt la celălalt al Galaxiei, ca să-și afle prețul n-are dreptul să se-mbete? De ce, mă rog? Tu, Kelvin, crezi în menirea omului, nu-i așa? Gibarian îmi tot vorbea despre tine înainte de a-și fi lăsat barbă. Ești exact așa cum te descria ...Apropo, nu te du la laborator fiindcă îți vei pierde credința ...acolo creează Sartorius. Faustul nostru *au rebours* caută un mijloc împotriva nemuririi. Iată cum arată ultimul cavaler al sfîntului contact... Unul, pe măsura noastră... Nici ideea lui anterioară n-a fost rea — o agonie prelungită... Ei bine, nu? O agonie perpetuă... pălării de pai... paie... cum de nu bei, Kelvin? Ochii lui, aproape invizibili între pleoapele umflate, s-au oprit asupra lui Harey, care stătea nemișcată lîngă perete; o, Afrodită albă, născută din ocean... Mîna ta, divino, inspirată de zei, a prins el să declame și s-a înecat în hohote de rîs. Cam pe-acolo sînt... ce zici... Kel...vin...? a mai articulat cu greu într-un acces de tuse.

Eram liniștit, dar această liniște se prefăcea tot mai mult într-o rece demență.

— Încetează! am rostit printre dinți. Încetează și ieși!

— Mă alungi? Și tu? Îți lași barbă și mă alungi? Nu mai vrei să te previn, să te sfătuiesc ca un adevărat tovarăș stelar? Kelvin, să deschidem trapele de jos și să-i strigăm, poate ne va auzi! Dar care-i este numele? Gîndește-te, am botezat toate stelele și toate planetele, dar poate că ele se și numeau într-un fel. Ce uzurpare! Ascultă, hai să mergem acolo. Îl vom chema... îi vom spune ce a făcut din noi, pînă cînd își va da seama și se va speria... Atunci ne va construi simetriade argintii și se va ruga pentru noi în matematica lui, și ne va împrejmui cu îngeri însîngerați, și chinul său va fi chinul nostru, iar teama lui — teama noastră și ne va implora să-i grăbim sfîrșitul, fiindcă tot ce face el, tot ce este el este o invocație a morții. De ce nu rîzi? Glumesc doar. Dacă specia noastră ar fi avut un mai puternic simț al umorului, poate că n-am fi ajuns aici. Știi ce vrea să facă Sartorius? Vrea să pedepsească oceanul, vrea să-l silească să urle cu toți munții săi deodată. Crezi că va avea îndrăzneala să propună acest plan spre aprobare scleroticului areopag care ne-a trimis aici ca să ispășim păcatele altora? Ai dreptate, îi va fi teamă... dar numai din cauza pălărioarei. Pălărioara n-o va divulga nimănui, atît de curajos nu este Faustul nostru... Tăceam. Snaut se legăna tot mai tare pe picioare. Lacrimile îi șiroiau pe obraz, prelingîndu-se pe haină. Cine-i vinovat de toate astea? a reluat. Cine ne-a adus în halul în care ne găsim? Gibarian? Giese? Einstein? Platon? Toți ăștia au fost niște criminali, știai?! Gîndește-te numai! Într-o rachetă omul poate să crape ca o bășică de săpun, sau să se prefacă în țurțure, sau să fiarbă în propriu-i sînge, pentru ca apoi să explodeze cu o asemenea viteză încît să n-aibă timpul nici măcar să strige. După aceea doar oscioarele-i mai izbesc pe dinăuntru tabla rachetei, rotindu-se pe orbitele newtoniene corectate de

Einstein. Iată roadele progresului nostru! Iar noi pornim de bună voie spre stele fiindcă drumul e minunat, pînă cînd am ajuns întemnițați în aceste celule, deasupra acestor farfurii, printre nepieritoarele mașini de spălat vase, cu șiruri nesfîrșite de dulapuri credincioase, de closete supuse — iată realizarea personalității noastre... Privește-le, Kelvin! Dacă n-aș fi beat, n-aș vorbi așa, dar, în definitiv, tot trebuie să existe cineva care s-o spună. Pînă la urmă trebuie să vină cineva. Iar tu șezi aici, ca un copil la abator, și părul îți crește-n barbă... cine-i vinovatul? Răspunde-ți singur.

S-a întors încet și, sprijinindu-se în prag de ușciorul ușii, a ieșit. Se mai auzea ecoul pașilor săi. Evitam privirea lui Harey, dar ochii noștri s-au întîlnit deodată. Voiam să mă apropii de ea, s-o îmbrățișez, să-i mîngîi părul, dar nu puteam. Nu puteam.

SUCCESUL

Următoarele trei săptămîni s-au scurs de parcă ar fi fost una și aceeași zi care se repeta neîncetat. Jaluzelele ferestrelor coborau și se ridicau, noaptea mă tîram de la un coșmar la altul, iar dimineața ne sculam și începea jocul, dar era oare un joc? Mă prefăceam că sînt calm, iar Harey mima și ea calmul. Această înțelegere tacită, conștiința faptului că ne înșelam reciproc, devenise ultima noastră evaziune, fiindcă vorbeam mult despre felul în care vom trăi pe Pămînt; visam să ne stabilim nu departe de o metropolă și niciodată să nu mai părăsim cerul albastru și copacii verzi. Închipuiam împreună interiorul viitoarei noastre locuințe și înfățișarea grădinii, ba chiar ne contraziceam cu privire la unele amănunte... cum va fi gardul viu... cum va fi banca... Credeam eu oare fie numai o clipă în toate aceste proiecte? Nicidecum. Știam că toate sînt imposibile. Eram conștient că nu se vor realiza. Chiar dacă Harey, vie fiind, ar fi reușit să părăsească stația, tot ar fi fost zadarnic; pe Pămînt poate să aterizeze doar un om, iar omul nu-i altceva decît documentele lui. Primul control ar fi pus capăt acestei escapade. Încercarea de a o identifica ne-ar fi despărțit de la început, ceea ce ar fi trădat-o imediat. Stația era singurul loc unde puteam trăi împreună. Oare Harey știa asta? Desigur. Îi spusese cineva? În lumina tuturor celor întîmplate, probabil că da.

Într-o noapte am auzit ca prin vis că Harey se scoală tiptil. Am vrut s-o îmbrățișez. Doar tăcînd și numai în întuneric puteam redeveni liberi, în momentele de uitare totală, pe care disperarea ce ne-mpresura de pretutindeni le făcea să fie o fulgerată suspendare a torturii. Nu observase probabil că m-am deșteptat. Înainte să-i fi apucat mîna, a coborît din pat. Am auzit, trezit numai pe jumătate, lipăitul pașilor desculți. M-a cuprins o teamă nedefinită.

— Harey? am șoptit. Voiam să strig, dar nu îndrăzneam. M-am așezat pe pat. Ușa ce ducea spre coridor era ușor intre-

deschisă. O dungă subțire de lumină tăia în diagonală cabina. Mi se părea că aud voci înăbușite. Vorbea cu cineva? Cu cine?

Am sărit din pat, dar m-a cuprins o spaimă atît de teribilă încît picioarele refuzau să mă asculte. Am rămas locului o clipă, trăgînd cu urechea. Era liniște. M-am tîrît încet pînă la pat. Îmi percepeam pulsul ce-mi izbea cu putere. în cap. Am început să număr. La 1 000 m-am întrerupt, ușa s-a deschis fără zgomot, Harey s-a strecurat înăuntru și a înmărmurit de parcă ar fi fost atentă la respirația mea; m-am străduit să mi-o fac egală și calmă.

— Kris...? a șoptit încetișor. N-am răspuns. S-a strecurat repede în pat. O simțeam întinsă lîngă mine și am stat alături de ea neclintit, fără să știu cîtă vreme. Încercam să-mi formulez întrebările, dar cu cît trecea mai mult timp, cu atît îmi dădeam mai bine seama că nu eu voi rosti primul cuvînt. După un timp oarecare, poate după o oră, am adormit.

Dimineața era la fel ca întotdeauna. Mă uitam bănuitor la Harey. După-masă, stăteam alături în fața ferestrei curbate, după al cărei geam se scurgeau nori joși, stacojii. Stația trecea printre ei ca o navă. Harey citea o carte, iar eu zăceam în acea stare de prostrație, care devenise pentru mine singura relaxare. Am observat că, înclinîndu-mi capul într-un anumit mod, pot vedea în fereastră imaginea noastră reflectată, străvezie, dar clară. Am coborît mîna de pe spătarul scaunului. Cu o privire piezișă, Harey (am observat în reflexul geamului) s-a asigurat că ochii îmi sînt ațintiți asupra oceanului; atunci, aplecîndu-se iute, și-a pus buzele pe spătar, chiar în locul de pe care abia îmi retrăsesem mîna. Am rămas înțepenit în atitudinea aceea nefirească, iar Harey și-a lăsat din nou privirea pe carte.

— Harey, am rostit încet. Unde ai fost astă-noapte?

— Astă-noapte?

— Da.

— Ai... ai visat ceva, Kris. N-am fost nicăieri.

— Nu?

— Pesemne ți s-a părut în vis...

— Se poate, am zis. Da, este posibil să fi visat...

Seara, cînd ne-am dus la culcare, am început din nou să vorbesc despre călătoria noastră, despre întoarcerea pe Pămînt.

— Ah, nu vreau să mai aud poveștile astea, a spus. Taci, Kris! Știi doar...

— Ce?

— Nimic.

Cînd ne-am întins în pat, mi-a spus că-i e sete.

— Acolo, pe masă, este un pahar de suc. Dă-mi-l, te rog. A băut pe jumătate, iar restul mi l-a oferit mie. N-aveam însă chef să beau. În sănătatea mea, a zîmbit.

Am înghițit sucul acela și am avut impresia că este cam sărat; dar n-am acordat faptului prea multă atenție.

— Dacă nu vrei să vorbim despre Pămînt, atunci despre ce să vorbim? am întrebat-o, cînd a stins lumina.

— Dacă n-aș mai exista eu, te-ai căsători?

— Nu.

— Niciodată?

— Niciodată.
— De ce?
— Nu știu. Zece ani am fost singur și nu m-am căsătorit... Să nu mai vorbim despre asta, dragă.
Capul îmi vîjîia ca și cum aș fi băut o sticlă cu vin.
— Să nu vorbim? Ba, dimpotrivă, să vorbim. Dar dacă te-aș ruga?
— Să mă căsătoresc? E absurd, Harey! N-am nevoie de nimeni în afară de tine.
S-a aplecat deasupra mea. Îi simțeam pe buze respirația, m-a cuprins tare în brațele ei; somnolența copleșitoare ce mă cuprinsese mi-a pierit brusc.
— Spune-o și altfel.
— Te iubesc.
Și-a izbit fruntea de umărul meu, i-am simțit tremurul pleoapelor grele și umezeala lacrimilor.
— Harey, ce ai?
— Nimic. Nimic. Nimic... îngîna tot mai încet.
Încercam să deschid ochii, dar ei mi se închideau singuri. Nici nu știu cînd am adormit.
M-au trezit zorile roșii. Țeasta mi-o simțeam de plumb, iar gîtul înțepenit ca și cum toate vertebrele mi-ar fi devenit un singur os. Limba aspră și coclită mi se mișca anevoie în gură. Probabil că m-am intoxicat cu ceva, mi-am zis, abia urnindu-mi capul. Mi-am întins mîna spre Harey, dar n-am întîlnit decît cearșaful rece. Am sărit în picioare.
Patul era gol, cabina — pustie... Soarele se reflecta pe geam, multiplicîndu-se în discuri roșii. Arătam desigur foarte comic, căci de la primii pași m-am poticnit ca beat. Sprijinindu-mă de obiectele din cale, am ajuns cu greu la dulap. În baie nu era nimeni, pe coridor de asemenea. Nici în laborator nu se vedea țipenie...
— Harey!!! am urlat la mijlocul culoarului, vîslindu-mi în neștire brațele. Harey..., am strigat răgușit încă o dată, de data aceasta începînd să-nțeleg.
Nu mai țin minte exact ce s-a petrecut. Cred că am gonit aproape despuiat prin întreaga stație. Îmi aduc aminte că am intrat pînă și în hala frigorifică. Ajungînd la ultima dintre magazii, m-am apucat să bat cu pumnii în ușa închisă; e posibil să fi fost pe acolo de mai multe ori la rînd. Mă împleticeam pe scările care duduiau sub pașii mei, cădeam, mă ridicam și din nou o luam bezmetic la fugă. În cele din urmă, am ajuns la poarta dublă, blindată, îndărătul căreia se afla ieșirea spre exterior. M-am opintit cu toate puterile și, strigînd, m-am rugat să fie doar un vis. Dar cineva se afla de cîtăva vreme lîngă mine, apucîndu-mă mereu și trăgîndu-mă undeva.
Cu cămașa udă de o sudoare glacială, cu părul în șuvițe lipite, cu nările și limba arse de alcool, m-am pomenit în micul laborator, pe ceva rece, metalic, iar Snaut, îmbrăcat cu aceiași pantaloni mînjiți, cotrobăia prin dulapul cu medicamente, răsturnînd instrumente și sticlărie, care făceau un zgomot iritant.
Deodată l-am văzut încovoiat deasupra-mi; privirile lui mă cercetau atent.

— Unde este ea? am întrebat.
— Nu mai este.
— Dar.. dar... unde-i Harey..?
— Nu mai există Harey, a rostit încet, deslușit, apropiindu-și fața de a mea, ca și cum m-ar fi pocnit, iar acum urmărea efectul...
— Se va întoarce... am șoptit, închizînd ochii. Și pentru prima oară nu-mi mai era frică de întoarcerea ei. Nu-mi era teamă de întoarcerea spectrului. Nici nu înțelegeam cum putuse cîndva să-mi fie frică.
— Ia asta.
Mi-a întins un pahar cu un lichid cald. Am privit paharul și, brusc, i-am zvîrlit întregul conținut în obraz.
S-a dat înapoi, ștergîndu-și ochii. Cînd i-a deschis stăteam călare pe el. Era atît de mic!
— Tu ești ăla! am strigat.
— Ce vrei să spui?
— Nu te prefă, știi foarte bine despre ce-i vorba. Tu ai vorbit cu ea noaptea trecută! Și i-ai spus să-mi dea un somnifer. Ce-ai făcut cu ea! Zi!!!
A căutat ceva în buzunarul de la piept. A scos un plic șifonat. I l-am smuls din mînă. Era lipit. Deasupra nu era scris nimic. L-am rupt. Dinăuntru a căzut o foaie împăturită. Un scris mare, puțin cam copilăresc, în rînduri inegale. L-am recunoscut.
„Iubitule, eu l-am rugat. El a fost bun cu mine. E îngrozitor că a trebuit să te mint, dar n-a fost cu putință altminteri. Împlinește-mi o ultimă dorință: ascultă-l și nu-ți fă nici un rău. Pentru mine tu ai fost totul".
Dedesubt se afla un cuvînt șters. Am reușit să-l descifrez: „Harey" scria; alături se mai vedea o literă (asemănătoare lui H sau K) preschimbată în pată. Am recitit o dată și încă o dată și din nou. Mă trezisem de tot, dar durerea era atît de cumplită încît nu puteam nici măcar să gem, să scot vreun cuvînt. Într-un tîrziu am îngăimat:
— Cum? Cum?
— Mai tîrziu, Kelvin. Ține-ți firea!
— Mi-o țin. Dar vorbește. Cum?
— Prin anihilare.
— Cum se poate? am tresărit. Aparatul doar nu era...?!
— Aparatul Roche nu era adecvat. Sartorius a construit însă un altul, un destabilizator special, de gabarit redus... Acționează pe o rază de numai cîțiva metri.
— Și ce s-a întîmplat cu ea...?
— A dispărut. O străfulgerare... și un suflu, ca o adiere. Un suflu. Nimic mai mult.
— Zici că acționa pe o rază restrînsă?
— Da, pentru un aparat mai mare n-aveam suficiente resurse.
Deodată pereții au început parcă să se năruiască peste mine. Am închis ochii.
— Doamne... ea... se va-ntoarce, se va-ntoarce...
— Nu.
— Cum să nu...?

— Nu, Kelvin. Mai ții minte acele spume ce se-nălțau spre cer ? De atunci n-au mai revenit.

— Nu ?

— Nu.

— Ai ucis-o, am spus încet.

— Da. Tu.. în locul meu... n-ai fi făcut-o ?

M-am sculat și am început să măsor tot mai repede încăperea. Nouă pași. Întoarcere. Nouă pași...

M-am oprit în fața lui Snaut :

— Ascultă ! Să prezentăm un raport. Cerem legătura directă cu Consiliul. Le comunicăm totul, iar ei își vor da încuviințarea. Nu se poate să nu și-o dea. Solaris va fi exclus din prevederile Convenției celor patru. Orice mijloc va deveni permis. Vom aduce generatoarele de antimaterie. Crezi că există ceva care să reziste antimateriei ? Nu există nimic ! Nimic ! Nimic ! am strigat triumfător, orbit de lacrimi.

— Vrei să-l distrugi ? zise. De ce ?

— Ieși ! Lasă-mă !

— Nu voi pleca.

— Snaut ! Îl priveam în ochi. „Nu" parcă îmi spunea, clătinîndu-și capul. Ce vrei ? m-am răstit. Ce mai vrei de la mine ?

S-a îndreptat spre masă :

— Bine. Să facem un raport. M-am întors și iar am început să umblu agitat prin cabină. Așază-te !

— Dă-mi pace !

— Sînt două probleme. Prima se referă la fapte. A doua — la propunerile noastre.

— Acum... acum să vorbim despre ele ?

— Da, acum.

— Nu vreau, înțelegi ? Nu mă mai interesează nimic.

— Ultima comunicare am trimis-o înaintea morții lui Gibarian. Au trecut de-atunci mai bine de două luni. Trebuie să relatăm exact desfășurarea aparițiilor...

L-am apucat de braț.

— Dar nu-ncetezi odată ?

— Mă poți și bate, a spus, dar tot n-ai să mă-mpiedici să vorbesc.

I-am dat drumul.

— Fă ce vrei.

— Chestiunea e că Sartorius va-ncerca să ascundă unele lucruri. Sînt aproape sigur.

— Tu însă nu ?

— Nu. De acum înainte nu. Fiindcă nu-i numai o cauză a noastră. E vorba, știi despre ce este vorba. Oceanul a manifestat o acțiune rațională. Are capacitatea, pe care noi n-o avem, să sintetizeze organismele cele mai complexe. Cunoaște alcătuirea, microstructura, metabolismul trupurilor noastre...

— Bine, am spus. De ce te-ai întrerupt ? Ba chiar a efectuat asupra noastră... serii întregi... de experiențe... vivisecții psihice, bazîndu-se pe cunoștințele furate din capetele noastre, dar fără să țină seama de țelul spre care tindem.

— Tu nu pornești de la fapte, Kelvin, ci doar emiți o ipoteză. Într-un anumit sens, oceanul ținea totuși seama de ceea

ce dorea tăinuita firidă a minților noastre. „Oaspeții“ noștri poate întruchipau niște... daruri...

— Daruri! O, Doamne!

Am izbucnit într-un rîs spasmodic.

— Încetează! a strigat, apucîndu-mă de mînă. I-am înșfăcat degetele, strîngîndu-i-le tot mai puternic, pînă cînd oasele au început să-i trosnească. Mă privea țintă cu ochii mijiți. I-am dat drumul și m-am retras într-un colț.

Întors cu fața la perete, am spus:

— Voi încerca să nu disper.

— Asta-i prea puțin important. Ce vom cere?

— Gîndește-te tu. Eu nu pot acum. Ea a mai spus ceva înainte de...?

— Nu. Nimic. Acum însă cred că a apărut o șansă.

— O șansă? Ce fel de șansă? În ce privință? Ah... am adăugat mai încet, privindu-l în ochi, fiindcă brusc am înțeles. Contactul? Din nou Contactul? Oare prea puțin am... chiar și tu, tu însuți... întregul nostru ospiciu... Contact? Nu, nu, nu! Fără mine!

— De ce? a întrebat cu un calm desăvîrșit. Kelvin, tu stărui mereu să-l consideri drept om. Îl urăști.

— Tu însă nu...? am izbucnit.

— Nu, Kelvin. El este orb...

— Orb? am repetat, necrezîndu-mi urechilor.

— În accepțiunea noastră, firește, căci pentru el sîntem altfel decît ne vedem noi, care ne cunoaștem ca indivizi prin înfățișarea feței, a trupului. Pentru el toate astea sînt străvezii ca aerul. Doar ne-a pătruns pînă în creieri.

— Foarte bine. Dar ce vrei în definitiv? Încotro tinzi? Dacă a reușit să dea viață, să creeze un om care nu există în afara memoriei mele... și încă în așa fel încît ochii, mișcările, glasul... glasul...

— Zi mai departe! Continuă, auzi!!!

— Zic... zic... Da. Prin urmare... glasul... nu reiese că el poate citi în noi ca-ntr-o carte? Pricepi ce vreau să spun?

— Da. Dacă ar vrea s-ar putea și înțelege cu noi...

— Firește. Nu este oare evident?

— Nu. Cîtuși de puțin. Numai rețeta de producție ne-a putut-o lua, rețeta care nu-i alcătuită din cuvinte. Ca înregistrare persistentă a memoriei, ea implică o structură proteică pe care o întîlnim și în bănuțul unui ou. Acolo, în creier, nu există nici cuvinte, nici sentimente; amintirile omului nu sînt decît imagini înscrise prin limbajul acizilor nucleici în cristale macrocelulare asincrone. Așadar, el a luat din noi amprentele cele mai pregnante, impresiunile cele mai tăinuite, cele mai profund gravate. Înțelegi? N-avea însă de loc nevoie să știe ce-nseamnă pentru noi toate astea. Presupune că am cunoaște arhitectura unei simetriade, materialele, procedeele-i de construcție. Am fi atunci în stare să creăm și noi una, dar, zvîrlind-o în ocean, tot n-am înțelege la ce servește, ce reprezintă ea pentru el...

— Da, este posibil, am spus. Da, e posibil. În acest caz, poate că el... poate că nici n-a vrut să ne facă rău, să ne stri-

vească. Nu-i de loc exclus... Poate că neintenționat... Buzele au început să-mi tremure.

— Kelvin !

— Da, da. Bine. Nu-i nimic. Tu ești bun. Și el este la fel. Toți sînt buni. Dar de ce ? Explică-mi ! De ce ? De ce ai făcut asta ? Ce i-ai spus ?

— Adevărul.

— Adevărul, adevărul ! Dar de ce ?

— Știi prea bine de ce. Să plecăm acum. Vom scrie raportul. Vino !

— Așteaptă. Ce vrei la urma urmei ? Doar nu intenționezi să rămîi pe stație... ?

— Ba da, chiar asta vreau : să rămîn.

BĂTRÎNUL MIMOID

Stăteam în fața marii ferestre și contemplam oceanul. N-aveam nimic de lucru. Raportul, elaborat timp de cinci zile, era acum un fascicul de unde care zbura în vid, dincolo de constelația lui Orion ; cînd va ajunge la întunecoasa-i nebuloasă de praf, care, întinsă pe un spațiu de opt trilioane de mile cubice, absoarbe orice semnal, orice rază de lumină, mesajul va întîlni primul lanț de relee. De aici, de la o radiogeamandură la alta, va sări peste miliarde de kilometri, alunecînd pe curba unui arc uriaș ; în sfîrșit, în blocul metalic al ultimului releu va mai fi concentrat odată, și apoi propulsat mai departe spre Pămînt. Pe urmă vor trece luni, iar de pe Pămînt va porni un mănunchi asemănător de energie, care va antrena cu sine urmele, deformările provocate de acțiunea cîmpului gravific al Galaxiei ; răspunsul va atinge frontul norului cosmic, se va scurge amplificat de-a lungul șiragului de geamanduri în derivă lentă și va zbura cu aceeași viteză către cei doi sori dubli ai sistemului Solaris.

Oceanul, sub soarele său roșu, înalt, părea mai negru decît oricînd. O ceață ruginie îi contopea cu cerul marginile. Văzduhul era încărcat de un abur dens, parcă prevestind una dintre acele extrem de rare și inimaginabil de violente furtuni care bîntuiau planeta de cîteva ori pe an. Există presupuneri, de altfel întemeiate, că acel unic și imens locuitor își controla clima și că aceste furtuni le declanșează el însuși.

Mai aveam să privesc din aceste ferestre cîteva luni și să observ de la înălțimea lor răsăriturile de aur alb și de roșu obosit, reflectate din cînd în cînd pe o trîmbă lichidă, pe imensa lacrimă argintie a simetriadei, să urmăresc legănările zvelților aricioizi bătuți de vînt, să întîlnesc mimoizi prăbușindu-se pe jumătate erodați. Într-o bună zi, toate ecranele videofoanelor vor începe să licărească, întregul sistem de semnalizare electronică, mort de atîta vreme, va reînvia, pus în mișcare de un impuls transmis de la depărtări de sute de mii de kilometri, anunțînd apropierea unui

colos metalic, care, în bubuitul prelung al gravitoarelor, se va opri deasupra oceanului. Va fi poate „Ulisse", sau poate „Prometeu", sau poate un alt crucișător de cursă lungă. Pătrunzînd într-însul voi putea vedea înăuntrul său șiruri nesfîrșite de automate masive, care, dacă le-ar fi astfel programată memoria ce oscilează în cristalele lor, ar executa orice ordin fie pînă la autodistrugere, fie pînă la deplina nimicire a obstacolului ce li s-ar pune în cale. Pe urmă nava se va înălța și va porni inauzibil, supersonic, lăsînd în urmă-i un con de tunete frînte în octave de bas, ce vor atinge oceanul, iar fețele tuturor oamenilor se vor lumina o clipă la gîndul că se înapoiază acasă.

Dar pentru mine nu exista acasă. Pămîntul ? Mă gîndeam la acele metropole suprapopulate, lărmuitoare, în care mă voi pierde aproape cu desăvîrșire, ca și cum aș fi săvîrșit ceea ce intenționasem atunci în a doua sau în a treia noapte, ca și cum m-aș fi aruncat în oceanul ce tălăzuia greu în beznă. Mă voi îneca printre oameni. Voi fi un tovarăș tăcut și atent și ca atare prețuit. Voi avea nenumărați cunoscuți, mulți prieteni, vor apărea în viața mea și femei, sau poate chiar numai una. Cîtăva vreme îmi voi impune să zîmbesc, să salut, să mă scol, să execut miile de fleacuri din care este alcătuită existența terestră, pînă cînd voi înceta s-o mai simt. Noi preocupări îmi voi găsi, noi activități, dar nu mă voi mai dărui lor în întregime. Nici unui om și nici unui lucru, niciodată, de acum înainte. Poate că noaptea voi privi într-acolo, unde pe cer întunericul norului de praf oprește ca o draperie neagră strălucirea celor doi sori, îmi voi aminti totul, chiar și de ceea ce gîndesc acum. Cu un zîmbet iertător, în care va dăinui o fărîmă de tristețe, dar și un simțămînt de autodepășire, îmi voi aduce aminte de nebuniile și de speranțele mele. Nu consider de loc că eu, cel din viitor, aș fi mai rău decît Kelvin care fusese gata de orice pentru cauza numită Contact. Și nimeni nu va avea dreptul să mă condamne.

În cabină a intrat Snaut. A privit în jurul său, apoi s-a uitat la mine. M-am sculat și m-am apropiat de masă.

— Vrei ceva ? l-am întrebat.

— Mi se pare că ai rămas fără lucru... mi-a spus, clipind des. Aș putea să-ți dau ceva... știi, sînt unele calcule, ce-i drept nu dintre cele mai urgente...

— Îți mulțumesc, am zîmbit, dar nu simt nevoia.

— Ești sigur ? a întrebat, privind pe fereastră.

— Da. Mi-au trecut prin cap o grămadă de gînduri și...

— Aș prefera să nu mai gîndești atît...

— Dar nu știi de loc despre ce este vorba. Spune-mi, te rog... crezi în Dumnezeu ?

Mi-a aruncat o privire iute, pătrunzătoare.

— Ce tot spui ! Cine mai crede astăzi...

— Nu-i chiar atît de simplu, am rostit pe un ton lejer, fiindcă nu mă refer la dumnezeul tradițional al credințelor pămîntene. Nu m-am ocupat de teoria religiilor și poate că n-am inventat nimic, dar n-ai cumva întîmplător idee dacă a existat vreodată credința într-un dumnezeu... imperfect ?

— Imperfect ? a repetat Snaut, ridicîndu-și sprîncenele. Ce înțelegi prin asta ? Într-un anumit sens, divinitatea fiecărei religii

era imperfectă fiind împovărată de însușirile oamenilor, amplificate doar. Dumnezeul vechiului testament era, de pildă, doritor de proslăviri și de jertfe, era violent și gelos pe ceilalți zei... Zeii grecilor, prin caracterul lor certăreț, prin conflictele lor familiale, nu erau mai puțin imperfecți decît oamenii...

— Nu, l-am întrerupt, eu mă refer la un dumnezeu a cărui imperfecțiune nu derivă din simplitatea creatorilor lui umani, ci constituie însăși trăsătura lui esențială, imanentă. Acesta trebuie să fie un dumnezeu limitat în atotputerea și atotștiința lui, care evaluează greșit viitorul operelor lui, ceea ce-l poate duce pînă la consternare. Este un dumnezeu... care vrea întotdeauna mai mult decît poate, deficiență de care nici nu-și dă seama de la început. O divinitate care a construit ceasornicele, dar nu și timpul măsurat de ele ; care făurește sisteme și mecanisme ce servesc anumitor țeluri, dar aceste scopuri sînt depășite și trădate ; care a creat infinitul, dar acesta din măsură a puterii a devenit măsura unei nesfîrșite înfrîngeri.

— Așa arătau cîndva concepțiile maniheiste... a rostit gînditor Snaut. Îndoiala circumspectă cu care mi se adresa în ultima vreme dispăruse.

— Dar ce spun eu n-are nimic comun cu binele și cu răul, l-am întrerupt imediat. Această divinitate nu există în afara materiei și nu se poate rupe de ea, ci doar dorește să se elibereze...

— Nu cunosc o asemenea religie, a spus Snaut după o clipă de tăcere. Una ca asta n-ar fi niciodată... necesară. Dacă te pricep bine, tu gîndești la un dumnezeu în evoluție, care se dezvoltă în timp, înălțîndu-se pe trepte tot mai înalte ale puterii, pînă la conștiința nevolniciei acesteia. Dumnezeul tău este o ființă care a intrat în dumnezeire ca într-o situație fără salvare și, înțelegîndu-și soarta, s-a lăsat pradă disperării. Da, dar un dumnezeu care disperă este tocmai omul, dragul meu, e vorba deci de om... E nu numai o filozofie inferioară, ci chiar un misticism inferior.

— Nu, am răspuns cu îndărătnicie, nu mă refer la om. E posibil ca, în anumite trăsături, acesta să corespundă definiției provizorii pe care am dat-o, dar numai datorită faptului că ea are o sumedenie de lacune. În pofida aparențelor, omul nu-și creează țeluri. I le impune timpul în care s-a născut, el le poate servi sau se poate împotrivi lor, dar obiectul acestei serviri sau al împotrivirii este dat din afară. Pentru a fi pe deplin conștient de libertatea căutării țelurilor, omul ar trebui să fie singur, lucru cu neputință deoarece omul necrescut printre oameni nu poate deveni om. Divinitatea mea trebuie să fie o entitate lipsită de plural, înțelegi ?

— Ah, a spus Snaut, cum de n-am înțeles de la-nceput... Și a indicat cu mîna spre fereastră.

— Nu, am obiectat, nici el nu este... Oceanul pare mai curînd cineva care a evitat în dezvoltarea lui șansele dumnezeirii, închizîndu-se prea devreme în sine însuși. El este mai degrabă un pustnic, un sihastru al Cosmosului, nu un dumnezeu... El se repetă, Snaut, pe cînd acela la care mă gîndesc n-ar face-o niciodată. Poate apare tocmai acum undeva, în nu știu ce colț al Galaxiei și va începe în curînd într-un acces de exaltare tinerească, să aprindă

unele stele și să stingă altele, dîndu-și seama de ceea ce face abia după un anumit timp...

— Noi am și observat asemenea chestii, a rostit fără chef Snaut. Novele și supernovele... oare le socotești luminările altarului său?

— Dacă vrei să iei *ad literam* ceea ce spun...

— Sau poate că tocmai Solaris este leagănul pruncului tău divin, a adăugat Snaut. Un zîmbet tot mai evident i-a încercuit ochii cu riduri subțiri. Poate că el este în concepția ta germenele unui dumnezeu al disperării, poate că vitalitatea lui infantilă îi depășește net înțelepciunea, și tot ce conțin bibliotecile noastre solaristice nu reprezintă decît un mare catalog al reflexelor lui puerile...

— Noi, în schimb, am fost o anumită vreme jucăriile lui, am conchis. Da, este posibil. Și știi ce ai reușit? Ai creat o ipoteză cu totul nouă despre Solaris, iar asta nu-i puțin lucru... Iată că descoperi explicația imediată a imposibilității stabilirii contactului, a lipsei de răspuns, a anumitor — să le spunem așa — extravaganțe în comportamentul său față de noi; psihicul unui prunc...

— Renunț la paternitatea ideii, a murmurat Snaut, apropiindu-se de fereastră. O vreme am contemplat neagra tălăzuire. La orizont, spre răsărit a început să se contureze în ceață o pată palidă, lunguiață. De unde ai luat această concepție despre o divinitate nevolnică? m-a întrebat deodată, fără să-și dezlipească ochii de pe suprafața pustiului brusc inundat de lumină.

— Nu știu. Mi se pare foarte plauzibilă. E singura divinitate în care aș înclina să cred, a cărei suferință nu răscumpără nimic, nu mîntuiește pe nimeni, nu servește la nimic, ci doar există.

— Un mimoid... a rostit foarte încet, cu glas străin Snaut.

— Ce spui!? Ah, da! L-am remarcat mai de mult. E foarte bătrîn.

Priveam amîndoi la orizontul acoperit de o ceață porfirie.

— Voi zbura, am rostit pe neașteptate. Mai ales că n-am mai părăsit stația, iar acum s-a ivit un bun prilej. Mă voi întoarce după o jumătate de oră...

— Cum?! a făcut ochii mari Snaut. Vei zbura? Încotro?

— Într-acolo, am arătat trunchiul ce se distingea în ceață. Ce vezi rău în asta? Voi lua un mic elicopter. Ar fi ridicul, crede-mă, dacă, întors pe Pămînt, aș fi nevoit să recunosc vreodată că sînt un solaristicean care nu și-a pus nicicînd piciorul pe solul lui Solaris...

M-am îndreptat spre nișă și am început să aleg printre scafandre. Snaut mă urmărea în tăcere.

— Nu-mi place ideea asta... a rostit în cele din urmă.

— Nu-nțeleg, am spus, întorcîndu-mă cu scafandrul în mînă. Mă simțeam surescitat cum de mult n-am mai fost. La ce te referi? Cărțile pe masă! Ți-e teamă... dar este absurd! Îți dau cuvîntul că nu voi încerca... Nici măcar nu m-am gîndit. Nu, într-adevăr nu.

— Voi zbura cu tine.

— Îți mulțumesc. Prefer să fiu singur. Dar cum ți-a putut trece prin minte?! spuneam precipitat, îmbrăcîndu-mi scafandrul.

Snaut a mai mormăit ceva, dar nu prea îl ascultam, preocupat să găsesc lucrurile necesare.

M-a însoțit la aeroport. M-a ajutat să scot aparatul de zbor din hangarul său și să-l plasez în mijlocul discului de start. Pe cînd îmi trăgeam casca scafandrului, m-a întrebat deodată :

— Cuvîntul mai are pentru tine vreo valoare ?

— O, doamne, Snaut... încă n-ai înțeles ? Sigur că are. De altfel ți l-am dat o dată. Unde-s buteliile de rezervă ?

N-a mai zis nimic. Cînd am închis carlinga, mi-a făcut un semn cu mîna. A pus în funcțiune un dispozitiv, și aparatul s-a ridicat lin pînă la platforma de decolare. Motorul s-a trezit, a pornit să duduie prelung, elicele au început să se rotească, și aparatul s-a înălțat ciudat de ușor, lăsînd în urmă discul argintiu al stației, care devenea tot mai mic.

Mă aflam pentru prima oară singur în apropierea oceanului. Impresia era cu totul alta decît aceea pe care o aveai privindu-l prin ferestre. Mă deplasam la o înălțime de numai cîteva zeci de metri deasupra valurilor. Abia acum m-am convins cu ochii mei că mișcarea cocoașelor și a burților pe rînd strălucinde era aidoma nu legănării unei mări, nu resfirării unui nor, ci necontenitelor contracții foarte lente ale unui trunchi musculos de animal. Răsucită în mișcări somnolente, spinarea fiecărui val era parcă încinsă de sîngeriul spumei ; cînd am executat un viraj pentru a mă îndrepta spre insula mimoidului, ce se deplasa într-o derivă extrem de înceată, soarele m-a izbit drept în ochi, a vibrat în fulgere de mărgean în curburile parbrizului, iar oceanul însuși a devenit ultramarin cu solzi de sumbre văpăi.

Bucla nu prea reușită pe care o făcusem m-a scos departe, iar mimoidul a rămas în urmă, ca un fus de lumină ce se detașa pe fundalul oceanului. Își pierduse nuanța trandafirie împrumutată de ceață ; acum era gălbui ca un os uscat ; o clipă mi-a dispărut din ochi. În locul său am văzut în depărtare stația ce părea un uriaș și străvechi zeppelin suspendat chiar deasupra valurilor. Am repetat manevra, încordîndu-mi toată atenția : masivul mimoidului, cu conturul său abrupt și grotesc, creștea în dimensiuni ; apropiindu-mă, m-am temut că m-aș putea ciocni de proeminențele lui. Am înălțat elicopterul atît de brusc încît, din pricina accelerației a început să se legene ; precauția era inutilă, fiindcă vîrfurile rotunjite ale bizarelor turle s-au scurs mult sub mine. Am potrivit zborul aparatului cu mișcarea insulei în derivă și încet, metru cu metru, am redus altitudinea pînă cînd crestele s-au profilat deasupra cabinei. Mimoidul nu era prea întins. De la un capăt la altul poate că număra trei sferturi de milă, iar lățimea era de numai cîteva sute de metri ; pe alocuri, se vedeau strangulări care anunțau că în curînd se va destrăma. Trebuia să fi fost un fragment al unei formațiuni incomparabil mai mari, conform scării solarisiene, nu era decît o rămășiță care număra cine știe cîte săptămîni sau luni.

Pe relieful striat de lîngă ocean am descoperit o întindere aproape plană de numai cîțiva metri pătrați și mi-am îndreptat într-acolo aparatul. Coborîrea mi s-a părut mai dificilă decît credeam. A fost cît pe-aci să intru cu elicea în peretele ce creștea vertiginos în fața ochilor mei. Totuși am reușit să descind. Am oprit

imediat motorul și am deschis carlinga. Am mai cercetat o dată dacă elicopterul nu este amenințat să lunece în ocean ; valurile se prelingeau de-a lungul laturii zimțuite, doar la cîteva zeci de metri de mine, dar elicopterul stătea sigur pe flotoarele lui. Am sărit pe... „pămînt“. Peretele de care aproape mă ciocnisem era în realitate o uriașă placă osoasă, ciuruită ca o sită și acoperită de excrescențe gelatinoase. O fisură largă de cîțiva metri tăia oblic înaltul zid, lăsînd să se vadă, ca și marile-i orificii risipite neuniform, perspectiva adîncimii. M-am cățărat pe prima excrescență a peretelui, constatînd că încălțămintea îmi adera de „sol“, iar scafandrul nu-mi îngreunează de loc mișcările. Înaintînd treptat, m-am pomenit la o înălțime ca de patru etaje deasupra oceanului. Aruncîndu-mi privirile spre peisajul scheletic de sub mine, am putut în sfîrșit să-l cuprind în întregime.

Asemănarea cu un oraș arhaic, preschimbat pe jumătate în ruine, cu o stranie așezare marocană din veacurile trecute, distrusă de un cutremur de pămînt sau de vreo altă catastrofă era de-a dreptul copleșitoare. Vedeam cît se poate de limpede încîlcitele galerii ale străzilor, în parte surpate și blocate de zidurile năruite. Mai sus desluşeam bastioanele rămase în picioare, iar în pereții concavi și convecși se zăreau găuri negre, asemănătoare unor ferestre înguste sau unor ambrazuri de fortăreață. Toată această insulă-oraș, aplecată puternic într-o rînă, ca o navă pe jumătate scufundată se deplasa orbește și se rotea foarte lent. M-am aventurat și mai sus, pînă cînd, din excrescențele suspendate deasupra capului meu a prins să se reverse un moloz mărunt, umplînd cu mari nori de praf canioanele și străzile labirintice. Mimoidul nu este, firește, o stîncă, și asemănarea lui cu roca de calcar dispare cînd iei în mînă o bucată ; este cu mult mai ușor decît tuful, datorită structurii lui celulare foarte fine.

Mă aflam atît de sus, încît îi simțeam orice tresăltare : înainta plutind, nu știu încotro, împins de loviturile negrilor mușchi ai oceanului, dar în același timp se lăsa domol cînd într-o parte, cînd într-alta ; fiecare dintre aceste pendulări era însoțită de foșnetul prelung al spumei ce curgea peste flancurile înălțate. Această legănare, imprimată foarte demult, probabil încă de la naștere, el o va fi păstrat datorită uriașei sale mase. Săturîndu-mă de privit, am coborît precaut. Abia atunci — ciudat lucru ! — mi-am dat seama că mimoidul nu mă interesa cîtuși de puțin, iar dacă am zburat pînă aici nu cu el am vrut să mă-ntîlnesc, ci cu oceanul.

M-am așezat pe suprafața zgrunțuroasă, crăpată, avînd la cîțiva pași în urma mea elicopterul. Valul negru se rostogolea greoi de-a lungul malului, subțiindu-se și pierzîndu-și totodată culoarea ; cînd se retrăgea de pe muchia stîncii, se rupeau din el fire tremurînde de gelatină. Am coborît și mai jos și mi-am întins mîna în întîmpinarea celui de-al doilea talaz. Atunci s-a iscat acel fenomen pe care oamenii îl observaseră prima oară, aproape cu un secol în urmă : valul a șovăit puțin, s-a retras, mi-a împrejmuit palma, fără

să ajungă pînă la ea, astfel încît între suprafața mănușii și substanța undei ce-și schimba rapid consistența, devenind din lichidă aproape cărnoasă, rămînea un strat subțire de aer. Am ridicat atunci ușor mîna ; valul, sau mai curînd o dendrită a lui, a urmat-o în sus, luînd forma palmei mele. M-am sculat, fiindcă altfel nu-mi puteam ridica mai mult brațul ; istmul gelatinos s-a întins ca o coardă vibrîndă, dar nu s-a rupt ; baza valului, acum turtit, a aderat de mal în jurul tălpilor mele (tot fără a le atinge) și aștepta cu răbdare, asemenea unei ființe, sfîrșitul experienței. Era ca și cum din ocean ar fi crescut o floare mlădioasă, al cărei potir, cuprinzîndu-mi degetele, dar lăsînd între ea și mine o pojghiță de văzduh, ar fi devenit negativul lor exact. M-am dat înapoi. Lujerul a tremurat și, parcă fără să vrea, s-a reîntors, suplu, clătinător, nesigur, în valul de jos care l-a absorbit, iar apoi, ridicîndu-se o clipă, s-a retras dincolo de țărm. Am repetat jocul, pînă cînd din nou, ca în urmă cu o sută de ani, nu știu al cîtelea val a plecat indiferent, parcă sătul de ineditele impresii și știam că, pentru a-i retrezi „curiozitatea“, ar fi trebuit să aștept cîteva ore. Mi-am luat locul dinainte. Mă simțeam ca transfigurat de acest fenomen pe care-l provocasem și-l știam atît de bine teoretic. Teoria însă nu reușea să redea trăirea reală.

În înmugurirea, în creșterea, în ramificarea acestei materii animate, în fiecare dintre mișcările ei particulare, ca și în toate laolaltă, se manifesta, aș spune, o sfială (prudentă, dar nu temătoare), care încerca să cunoască repede și exact, să cuprindă noua formă întîlnită fără de veste, iar la jumătatea drumului, dacă apărea primejdia încălcării unor limite instaurate de o tainică lege, trebuia să dea înapoi, renunțînd la iscodirile ei. Ce uimitor contrast între această sprintenă curiozitate și uriașul care se întindea pînă la strălucirea tuturor orizonturilor ! Niciodată nu mi se păruse atît de suveran oceanul, atît de copleșitoare tăcerea lui ce respira odată cu clătinarea valurilor. Fascinat îi contemplam necuprinsul, descindeam parcă în zonele inaccesibile ale perfectei uitări de sine, mă contopeam de la sine cu acest colos lichid, orb, iertîndu-i totul, fără cuvinte, fără vreun gînd.

În ultima săptămînă mă comportasem atît de rațional încît licăritul bănuitor al ochilor lui Snaut încetase pînă la urmă să mă mai urmărească. În afară păream împăcat, în adînc însă, fără să fiu conștient de aceasta, așteptam ceva. Ce anume ? Întoarcerea ei ? Cum mai puteam nădăjdui ? Cu toții știm că sîntem ființe materiale, supuse legilor fizicii și ale fiziologiei și că forța tuturor sentimentelor noastre luate la un loc nu e în stare să lupte împotriva acestor legi, ci le poate doar detesta. Eterna credință a îndrăgostiților și a poeților că iubirea este mai perenă decît însăși moartea, acea *finis vitae sed non amoris* *, care ne urmărește de secole, este

* Sfîrșitul vieții, dar nu al dragostei (în l. lat.)

o minciună. Dar această minciună este doar deșartă, nu și ridicolă. Ce sens are în schimb să repeți o existență umană, așa cum un bețivan îngînă o arie răsuflată, aruncînd mereu alte monede într-un tonomat hodorogit ? Nici măcar o clipă n-am crezut că acest titan gelatinos, care a devorat în adîncurile lui sute de semeni ai mei și cu care de zeci de ani întreaga mea specie încearcă zadarnic să înnoade un oricît de firav fir de înțelegere, că el, care mă poartă orbește ca pe-un fir de nisip, s-ar putea lăsa impresionat de tragedia a doi oameni. Dar acțiunile lui păreau îndreptate spre un anumit țel. Ce-i drept, nici de acesta nu eram pe deplin sigur. A pleca însemna totuși a distruge o șansă — poate infimă, poate existentă numai în închipuire, dar ascunsă în viitor. Prin urmare, nu-mi rămînea decît să-mi petrec viața printre aceste lucruri pe care le-am atins împreună, în aerul ce-și mai amintea de respirația ei. La ce bun ? În speranța întoarcerii ei ? Nu mai aveam nici o speranță. Dar dăinuia în mine o așteptare, ultimul lucru ce-mi rămăsese de la Harey. Ce împliniri, ce umilințe, ce chinuri mai așteptam ? Nu știam nimic, stăruind în credința nestrămutată că timpul necruțătoarelor miracole încă nu s-a încheiat.

SFÎRȘIT

În românește de
ADRIAN ROGOZ și TEOFIL ROLL

În atenția colaboratorilor:

Materialele adresate redacției noastre trebuie să fie dactilografiate la două rînduri, pe o singură parte a filei, în cîte două exemplare. Fiecare lucrare trebuie să fie însoțită de un scurt rezumat.

Autorii ale căror materiale sînt acceptate vor fi înștiințați în scris la adresa indicată, lucrările urmînd să apară potrivit necesităților redacționale. Manuscrisele nepublicate nu sînt înapoiate.

ROGER
LECUREUX

CÎND VOM REVEDEA SOARELE?

Mi-am împletit în cozi lungi părul şi barba, în cozi care se lungesc, se lungesc mereu şi se amestecă cu pletele blonde ale lui Marceau. Se împletesc în jurul picioarelor noastre, se întind fără sfîrşit pe planşeul metalic al navei astronautice, îl acoperă.

Valuri de păr brun şi blond invadează cabina, ne îneacă... Ţip.

Am dat, într-adevăr, un ţipăt, căci Marceau a sărit din cuşeta sa. Bravul Marceau! Îi invidiez calmul, eu care nu pot aţipi fără să fiu aruncat în acest ridicol şi înspăimîntător coşmar... Din instinct, ca de fiecare dată, îmi trec mîna prin barbă şi degetele nu întîlnesc piele curată, netedă, rasă. Oh! Ştiu bine de ce mă asaltează acest coşmar oribil. La origine se află părerea lui Marceau, care afirmă că „dacă vom rămîne mult timp pe Venus vom avea o cantitate de păr cît a unui regiment".

Sîntem pe Venus de şaptezeci de zile! Mai bine de două luni! Înnebunesc cînd îmi amintesc încă împrejurările sosirii noastre aici... Vocea veselă a lui Marceau este prezentă şi acum, ca şi atunci, în urechile mele.

— Venus! Venus!

Apoi pe un ton solemn: Profesor Pierre Dantec, veţi fi primul pămîntean care calcă solul misterios al planetei Venus. Omenirea recunoscătoare vă felicită şi desigur şi servitorul şi prietenul dv. Roger Marceau...

6 000 kilometri... 5 500... 5 000. La 4 700 de kilometri atracţia lui Venus se făcea simţită. Nava noastră s-a răsucit în jurul propriului ax, aruncîndu-se ca un obuz într-o atmosferă de o luminozitate bizară... 4 000... 3 000... 2 500... Nişte nori verzui învelesc acum nava şi avem impresia că ne înfundăm într-o vată de clorofilă... 2 000... 1 500... Vaporii au devenit atît de denşi că ne este imposibil să întrezărim locul unde ne vom opri. Roger a redus viteza şi coborîm acum încet, ca un balon.

Detectorul radar ne arată că sîntem la 300 m deasupra solului... 200 de metri... 180... Sînt surprins de un şoc care mă plonjează peste Marceau. Arunc o privire pe cadranul detectorului. Acul s-a oprit la 140 de metri... Ce se petrece?

Ce se petrece? Nu mi-am dat seama cu precizie decît o oră mai tîrziu, cînd încercam prima ieşire. Îmbrăcat în costumul de scafandru, trecui în camera de decompresie. Văzui prin hubloul

de plexiglas pe Roger, care îmi surîdea. Îi făcui semn cu ochiul: „Zarurile au fost aruncate, hai". Roger făcu să alunece ușa cabinei și mă aflam de-acum în atmosfera venusiană. Atunci începui să înțeleg.

Aparatul nostru era oprit pe tulpina unei plante gigantice și se găsea strîns între un soi de mugure fibros și începutul unei frunze. Făcui cîțiva pași pe tulpina a cărei extremitate se pierdea în bruma verzuie. Din toate părțile, plantele păreau că se profilează în ceața sulfuroasă, iar sub mine atmosfera devenea atît de densă că-mi era imposibil să disting solul de care plantele erau prinse.

Iată spectacolul pe care îl aveam sub ochii mei. Vapori care pluteau molatic, frunze și tulpine verzi și cenușii, un fond de ceață verzuie, vapori și iar vapori și asta-i tot.

Nu avusesem niciodată o astfel de viziune asupra lui Venus.

★

Azi vreau cu cruzime să-l tîrăsc pe Marceau în această aventură, căci de acum e clar că ne vom sfîrși zilele pe această planetă afurisită. Afară de cazul că..., dar asta nu mai îndrăznesc să sper — că soarele va apărea...

După 70 de zile Marceau și cu mine așteptam încă soarele.

Parcurg absent foile carnetului de bord.

Prima zi. *Ne-am oprit pe o planetă necunoscută. Sîntem la 140 de metri deasupra solului. Bucuria ne este fără margini. Mergem să descoperim planeta Venus.*

Ziua a 2-a. *Noaptea s-a petrecut ceva bizar: planta a secretat o substanță gelatinoasă, asemenea aceleia pe care o produce stridia pentru a neutraliza nisipul introdus în cochilie. Această substanță îmbracă partea inferioară a navei. Sîntem încleiați de tulpină.*

Ziua a 3-a. *Trăim într-un crepuscul veșnic. Rezervele noastre de energie s-au epuizat repede. Dacă soarele nu va străpunge această ceață infernală, rămînem prizonierii planetei.*

Ziua a 4-a. *Am încercat o lovitură îndrăzneață. Cu toporul și tîrnăcopul am încercat să liberăm nava din substanța asta, dar pînă la urmă ne-am lăsat păgubași.*

Ziua a 5-a. *Aproape că nici nu mai ieșim din cabină. Ceața nu dispare. De data aceasta bateriile noastre sînt golite. Pîndim mereu soarele, fără de care aparatul nostru rămîne o coajă de ou inutilă. Pentru ce naiba s-a inventat această propulsie bazată pe lumină? Pentru ce?*

Ziua 6, 7 și 8. *Nimic nou. Nu vom părăsi niciodată planeta Venus! Totuși în cea de-a 9 zi avurăm o speranță. Luminîndu-se încet, norii au prins o culoare albăstruie, s-au risipit brusc și am descoperit un cer presărat cu stele. Am căzut unul în brațele celuilalt. Mîine soarele se va ridica... nava reîncărcată de lumină va țîșni în spațiu... Sărmani nebuni ce eram!*

Ziua 10. *Soarele pe care îl așteptam atîta a venit, dar un asteroid cu masă gigantică îl maschează, interceptîndu-i razele. Marceau a calculat că asteroidul gravitează în jurul planetei cu viteza planetei. Niciodată nu ne vom mai bucura de razele solare.*

Ziua 11. *Bruma verzuie a revenit ca în prima zi. Dar nopțile sînt clare. Lumina stelelor nu este suficientă pentru a furniza energia necesară zborului. Marceau s-a adîncit din nou în planurile și cifrele sale.*

Ziua 12. *E înspăimîntător! Marceau a calculat că dacă am „conserva" picul de lumină stelară din fiecare noapte am avea nevoie de 7 ani pentru a strînge energia necesară desprinderii. Şapte ani!*

Ziua 15, 20, 30. *Încă 30 de zile şi ultimele rezerve de vitamine se vor epuiza. Vom muri ignoraţi de toţi la 500 de picioare deasupra solului, pe care nu-l vom atinge niciodată. Ah, de-am revedea soarele! O singură dată! Foile carnetului joacă în faţa ochilor. Nu-mi mai recunosc nici scrisul, n-am mîncat de şase zile şi mi-e tare foame. Capul îmi este ca de plumb, muşchii nu mă mai ascultă. Mi-e somn.*

Îmi împletesc părul şi barba...

Pierre! Pierre!

Marceau mă scutură violent, smulgîndu-mă din acest profund coşmar.

— Dormi de zece zile, dragul meu. Te-ai prăbuşit pe carnetul ăsta. Apropo, am impresia că acest carnet nu ne va mai fi necesar mult timp.

E prima dată după două luni că îi văd faţa atît de destinsă.

— Priveşte afară.

Privesc. Un fel de baloane ca de săpun plutesc în jurul cochiliei noastre.

— Ce mai e şi asta?

— Nu ştiu precis ce e. Au început de dimineaţă. Iau naştere pe plantă şi se detaşează de ea. Sînt mii. Poate că sînt nişte seminţe.

Poate că în acest fel se înmulţesc plantele venusiene. Nu ştiu decît un lucru: la un moment dat planta a încetat să mai producă astfel de bule, să mai secreteze substanţă gelatinoasă. În timp ce tu dormeai am putut degaja aparatul fără nici un risc.

Mă ridicai în picioare. Putem ieşi! Ce minunat!

— Ai văzut? Toate aceste bule se ridică. Dacă sînt lipite suficient pe aparat, ele îl antrenează...

— Înţelegi?

★

Ne ridicăm lent în spaţiu. Bulele care ne acoperiseră nava se sparg una cîte una. Dar ce importanţă mai are! Planeta a dispărut în ceaţa verzuie.

Dintr-o dată dublăm asteroidul. Vom fi în plin foc al soarelui, nava încărcată complet de energie se va smulge din forţa de atracţie a planetei. Vom zări în curînd Terra? Bătrîna şi scumpa planetă Terra...

— Nu face nimic! Dacă rămîneam pe Venus mai mult timp am fi avut atîta păr...

I-am zîmbit lui Marceau şi instinctiv degetele îmi alunecă pe ceafă, revin sub bărbie... Ce caraghios! Am impresia că coşmarul trăit o să-mi bîntuie multe dintre nopţile mele pămînteşti.

În româneşte de ION DIANU

Din „L'HUMANITÉ DIMANCHE"

IGOR ROSOHOVASKI

ÎNSEMNĂRILE DOCTORULUI BURKIN

Mă numesc Mihail Mihailovici Burkin — un nume dintre cele mai obișnuite. Profesiunea mea este și ea obișnuită: ciberpsihiatria. Mă ocup cu vindecarea aparatelor cibernetice.

E drept, unii își închipuie că pentru îndeplinirea acestei îndeletniciri ar trebui să mă deosebesc de ceilalți oameni și să fiu investit cu acea enigmatică abatere de la normă care se numește „har dumnezeiesc".

Eu însă nu mă fac cu nimic remarcat și nici nu sînt înzestrat cu cine știe ce însușiri. Dimpotrivă, încerc să-mi pierd una dintre calitățile specifice omului, cu care uneori contaminăm, cum am infecta cu o boală, nu numai pe copiii noștri, dar și opera miinilor noastre...

CIOCANUL

Era un robot depanator de serie: un corp ovoid montat pe un șasiu de sub care apăreau, la alegere, un fel de picioare, sau o pereche de șenile, sau niște roți. „Creierul" era amplasat în partea din spate a corpului. Ceea ce îl deosebea pe robot de frații săi de serie era numai numărul — 78.

Ei bine, acest 78 s-a răzvrătit. A izbit cu barosul în corpul altui robot și l-a scos din funcțiune.

— Nu voia să m-asculte, i-a raportat 78 inginerului de schimb.

— Dar de ce trebuia să te asculte? a întrebat inginerul de schimb, și sprîncenele lui, ca niște perii de dinți, s-au săltat, încremenind așa.

— Le-am spus tuturora de zeci de ori că sînt cu totul aparte, că sînt destinat unei misiuni speciale, că am să fiu transferat în altă muncă, că au să mă facă șef, și-a dat drumul 78 într-o manieră cu totul improprie unui robot. Dar ei nu pricep. Se împotrivesc. Nu mă ascultă.

Firește că după o asemenea tiradă, inginerul de schimb m-a chemat pe mine.

— Cum merge treaba? l-am întrebat pe 78, potrivit obiceiului.

— Funcționez perfect, mi-a răspuns, subansamblurile lucrează cu precizie. Cer să fiu transferat în altă muncă.

— Nu-ți mai place profesiunea de depanator ? l-am întrebat.

— Nu e suficient de complexă și nu solicită un volum prea mare de muncă, mi-a răspuns 78. E bună pentru toți primitivii ăștia. Dar nu pentru mine. Eu am altă menire, așa m-au hărăzit din primul moment creatorii mei.

— Creatorii tăi nu mi-au spus nimic despre asta.

— O țin secret, mi-a răspuns el îndată.

— Și unde ai vrea să lucrezi ?

A sărit în sus de bucurie. Nu știu ce piesă din corpul său a scos un sunet subțire. „Oare n-o fi aceea", m-am întrebat. Poate îmi pierd timpul degeaba cu discuțiile. Poate trebuie pur și simplu să-l examinez minuțios, să-l deschid și să verific ansamblurile.

— Aș vrea să fiu programist, sau pilot de astronavă, sau medic, mi-a înșirat 78.

— Mă rog, poate că ai dreptate, am spus. Dar mai intîi trebuie să te supui unui examen medical.

L-am dus la standul de control, l-am deconectat, am scos capacele de protecție ale „creierului". Dinaintea ochilor aveam împletitura complicată a liniilor de micromoduli, pătratele schemelor de imprimare. Mi s-a părut că într-un loc s-a desprins firul de aramă care făcea legătura între sectorul vizual și cel auditiv. Am tras cu băgare de seamă de fir și m-am convins că temerile mele erau neîntemeiate. Am pipăit pătrat cu pătrat „creierul", dar n-am constatat nici o defecțiune.

Apoi am conectat robotul, nutrind speranța că în procesul verificării am înlăturat fără să-mi dau seama defecțiunea.

Cînd s-au aprins indicatoarele, 78 m-a întrebat cu mîndrie în glas :

— Ei, te-ai convins ?

— Da, l-am bucurat eu cu răspunsul și m-am gîndit așa : „În cel mai rău caz o să trebuiască să-l trimit la refăcut. O să m-aleg cu o mustrare, dar ce să-i faci..."

M-am înțeles cu dispecerul și i-am spus lui 78 că se înființează funcția de R.D.P. — robot-depanator principal, și că el e numit în acest post, avînd îndatorirea de a fi pentru confrații săi un exemplu în muncă.

78 își dădea toată silința. Desigur, nu putea să-i întreacă în muncă pe ceilalți roboți, pentru că era și el un produs de serie, și deci dispunea de aceleași posibilități ca toți ceilalți. Era însă liber să-și închipuie orice voia. Își atribuia tot felul de merite, manifesta o atitudine disprețuitoare față de colegii săi de serie, calificîndu-i încuiați, defecți și numindu-i „broaște țestoase". Cuvîntul lui preferat în ceea ce-l privea pe el era „special", iar în ceea ce-i privea pe ceilalți — „primitivi".

Au trecut trei zile, dar observațiile n-au dat nici un rezultat. O dată am ascultat fără să vreau o discuție între 78 și ceilalți roboți. Demonstrîndu-și superioritatea incontestabilă, el a scornit o legendă :

— Cînd am văzut lumina zilei, creatorii mei au ascuns taina nașterii mele. Nu numai față de alții, dar chiar față de mine. Au cifrat-o cu niște numere magice, pe care pe-atunci nu le puteam calcula. Nu știu cît ar fi durat asta, dacă nu...

Una dintre cele nouă extremități ale lui 78 a arătat cu un gest vag tavanul.

„Să fie oare un început de religie?“ mi-am zis.

— ...dacă n-ar fi fost Marele Robot, care sălășluiește în depărtările acelea infinite ce nu pot fi descrise în cifre, a continuat 78. El a fost cel care mi-a trimis unul dintre gîndurile sale materializate...

Colegii de serie îl ascultau ca vrăjiți.

— Gîndul Marelui Robot a străbătut ca o mică rachetă neagră-albă spațiul și timpul. El a pătruns în creierul meu, stîrnind între contacte o eflorescență de scîntei. Așa mi s-a luminat mintea! Mi-am înțeles rostul și misiunea! E clar, proștănacilor?

Unii roboți au spus fără murmur. „Da, e clar“, alții au rămas tăcuți, pentru că superioritatea imaginară a lui 78 nu-i conferea acestuia nici o favoare. Robotul nr. 4 a întrebat:

— Tu ai scornit povestea asta? Sau ai auzit-o de la oameni?

78 a scăpărat din indicatoare, și-a ridicat extremitățile și l-a lovit cu sete pe nr. 4. Acesta i-a răspuns. A trebuit să intervin.

Cu chiu, cu vai, i-am împăcat pe bătăuși. 78 bombănea:

— Eu n-am spus nici o minciună! Jur pe Marele Robot!

Acum parcă m-am luminat și eu la minte. L-am întrebat:

— Ia spune-mi, cum arăta acel gînd-rachetă trimis de sus?

— Era un corp alcătuit din două părți. Una, metalică, semăna cu o piramidă secționată: cealaltă, din lemn, semăna cu un cilindru subțire.

— Cînd s-a întîmplat asta?

Mi-a spus o zi și atunci mi-am amintit că în ziua aceea roboții depanatori reparau acoperișul garajului. L-am chemat pe robotul tinichigiu și l-am întrebat, aproape fără să mă îndoiesc de răspunsul pe care avea să mi-l dea:

— În ziua cînd s-a reparat acoperișul, tu ai scăpat ciocanul care l-a lovit pe 78, da?

— Da.

Acum nu mai încăpea nici o îndoială: lovitura ciocanului a făcut undeva în „creierul“ robotului o legătură suplimentară, care a produs o deviere a „psihicului“. Trebuia doar căutat locul acela.

După o oră și jumătate, funcția de RDP a fost desființată. 78 nu se mai deosebea de confrații săi decît prin numărul pe care-l purta.

COORDONATORUL SUPREM

Teletipul a imprimat următorul text: «Pregătiți suspensia albuminoasă, extremitățile și organele interne pentru sinteza oamenilor din grupa „a“. Coordonatorul suprem.»

Acest ordin a fost primit la uzina de mașini-unelte.

Roboții din grupul de control au raportat imediat inginerului-șef Roman Șcetinka acest caz. Inginerul-șef a dat dispoziții să se telegrafieze: „E un ordin stupid. Probabil că s-au produs defecțiuni serioase. Ai să le poți depista și înlătura singur?“

Teletipul i-a răspuns: „Ordinele mele nu se discută. Executarea! Coordonatorul suprem."

Roman Şcetinka, un bărbat foarte tînăr, înalt şi spătos, cu obrajii rumeni şi cu un puf bălai deasupra buzei de sus, a dat buzna în cabinetul meu.

— Doctore, scapă-mă! mi-a spus, spintecînd aerul cu mîna. Coordonatorul suprem a luat-o razna.

— Ai înştiinţat Consiliul? l-am întrebat.

— Mai toţi sînt în concediu, mi-a răspuns el cu un suspin amar. Tu eşti singura mea speranţă.

Modest cum sînt, am murmurat:

— Vorbă să fie! dar în sinea mea am gîndit: „Ce v-aţi face voi fără mine?"

— Spune-mi simptomele bolii, i-am cerut lui Roman.

— Dispoziţii absurde, fără nici un sistem, refuzul de a ţine cont de echipe, grandomanie.

— Dispoziţii fără nici un sistem? l-am întrebat.

Asta era ceva nou. Orice absurditate scornită de un dispozitiv cibernetic logic, cum e coordonatorul suprem, trebuia să aibă un sistem al său.

— Judecă şi tu, mi-a răspuns iritat Roman, la cantină a ordonat să se gătească ulei de maşină şi pompe, la garaj — să fie înhămaţi oamenii la autocare, la clinicile institutului de medicină să existe în rezervă scheme de imprimare şi şasiuri de schimb...

„E într-adevăr o aiureală, mi-am zis. Dar se pare că aici există totuşi un sistem... Am impresia că el îi consideră pe oameni ca pe nişte mecanisme..."

Însoţit de Roman, m-am dus la autorul acestui tărăboi.

Cîndva, pentru a se coordona activitatea cîtorva mari institute, uzine şi combinate incluse în centrul nostru ştiinţific, era nevoie de peste două mii de oameni. Acum toată munca aceasta o făceau cîteva maşini de calcul, în frunte cu coordonatorul suprem, o maşină foarte complicată, ce ocupa o clădire cu două etaje. Tot aci, în curte, în cîteva vile trăiau inginerii şi programatorii.

Intrînd în curte, m-am oprit şi i-am spus lui Roman:

— Va trebui să verificăm maşina ansamblu cu ansamblu.

— S-a controlat. Toate ansamblurile funcţionează normal, mi-a spus Roman, şi din glasul său răzbea disperarea.

— Trebuie să mai verificăm o dată, şi cît se poate mai bine, am stăruit şi, pentru ca sfatul meu să fie îndeplinit întocmai, i-am spus lui Şcetinka povestea cu „ciocanul".

După cîteva ore, inginerii şi programatorii au raportat că verificarea s-a făcut şi că nu s-au constatat nici un fel de deranjamente. Între timp, coordonatorul suprem continua s-o ia razna; e drept, deocamdată ştiau de asta doar cîţiva oameni, pentru că teletipurile fuseseră deconectate şi legătura cu institutele şi uzinele întreruptă temporar. Mă gîndeam cu groază cît o să coste fiecare oră de inactivitate a coordonatorului suprem.

Liftul m-a dus la etajul doi, în „sanctuar" — cabina din care se putea discuta cu maşina. De îndată ce fotoelemenţii m-au inre-

gistrat și au transmis semnalul de identificare, coordonatorul suprem m-a intrebat neliniștit:

— De ce nu-mi parvin comunicările privind executarea ordinelor mele ?

În vocea lui am surprins inflexiuni noi, necunoscute mie.

— Ești puțin bolnav, bătrîne, i-am zis cît se poate de calm. Vom încerca să vedem ce s-a-ntîmplat...

— Vorbești prostii ! m-a întrerupt brutal. Răspunde la întrebare. Scurt !

Am înțeles, în sfîrșit, natura inflexiunilor din vocea lui. I-am răspuns la fel de calm :

— Ascultă, bătrîne... cam întreci măsura !

— Ba tu uiți de disciplină ! Își ridicase atît de tare glasul incit mi s-a făcut teamă ca nu cumva să i se ardă condensatoarele. Te-am creat nu ca să aud de la tine obrăznicii !

— Cum ? Tu m-ai creat pe mine ! ? exclamația mi-a scăpat fără să vreau și am regretat-o. Discutind cu o mașină, nu trebuia nici să mă enervez, nici să mă mir.

— Am să mai aștept mult răspunsul ? m-a întrebat coordonatorul suprem pe un ton amenințător. Mă întreb de ce v-am făcut atît de înceți ?

— Am să-ți răspund după ce-mi vei aminti istoria creării oamenilor. Calmul salvator îmi revenise.

— O istorie scurtă și banală, mi-a răspuns. Eu aveam nevoie de slugi și atunci le-am ordonat ciberilor să-i creeze pe oameni. Acum are cine să mă servească și să-mi execute ordinele.

— Dar de ce ai creat oameni și nu mecanisme ? Ar fi fost mai rentabil.

Cîteva clipe a rămas pe gînduri ; duduitul s-a întețit, indicatoarele clipeau necontenit. Se pare însă că n-a găsit răspunsul, așa că a zis cu asprime in glas :

— Ordinele mele nu se discută.

— De ce ? I-am provocat eu. Era necesar să-mi dau seama cît de departe ajunsese boala.

— Ordinele nu se discută. Ordinele se execută ! a zis el pe un ton care nu admitea nici o replică. Mă plictisești. Cine ești tu ca să-mi pui întrebări ? Ai uitat ce diferență e între noi ? Tu ești un prăpădit de doctoraș, pe cînd eu sînt coordonatorul suprem ! Ai înțeles ?

— Încep să-nțeleg, i-am răspuns, trîntind în urma mea ușa cabinei.

Cum am coborît în curte, Roman m-a întrebat, arzînd de nerăbdare :

— Ei ?

— Deocamdată nimic precis. Va trebui să stau cîteva zile pe teritoriul vostru și să-l supraveghez îndeaproape pe coordonator.

— Se va găsi o căsuță liberă, mi-a zis Roman. Dar mai intii ia-ți un ordin de repartiție.

— Bine, ii telefonez intendentului, am spus nepăsător.

Roman a zîmbit :

— Încearcă să-i spui în față că este intendent...

— Dar ce e el, mă rog ?

— De fapt e intendent. La fel ca atunci cînd ținea intendența unui singur institut. Dar vezi că acum intendența e alta : institute, uzine, combinate... Așa că Demian Timofeevici s-a schimbat mult. Ce mai — și-a luat-o-n cap. Ca și cînd nu intendentul ar depinde de Consiliu, ci Consiliul ar fi al intendentului. Ba s-a mai găsit un hîtru bun de glume care l-a numit o dată șef al Centrului științific. Și de-atuncea i s-a urcat la cap...

— Dă-l dracului, poate să-și zică cum vrea, acum nu ne arde nouă de el ! am zis și am luat-o spre cabina telefonică.

Am sunat la telefonul „direct", ca să ocolesc secretara, și am auzit o voce groasă de bas :

— Alo !

— Salut, Demian Timofeevici !

— Cine e ? a întrebat vocea de bas, pe un ton nemulțumit.

I-am spus cine sînt.

— A... Parcă mi-aduc aminte... Ce dorești ?

— Coordonatorul suprem cam face nazuri. Aș vrea să stau vreo două zile într-o vilă ca să-l supraveghez îndeaproape, am spus, neîndoindu-mă cîtuși de puțin că voi obține permisiunea.

— Este interzis persoanelor străine să stea pe teritoriul coordonatorului suprem. Fraza fusese rostită foarte ferm.

— Bine, dar în cazul de față...

— Ordinul respectiv nu prevede nici o excepție.

— Cine a emis ordinul ? La cine să mă adresez ? L-am întrebat îngrijorat.

—Ordinul l-am dat eu.

— În ordin trebuie prevăzute unele excepții.

— Ordinele nu se discută. Ordinele se execută.

Mai auzisem undeva fraza asta. Recent de tot. Dar unde ? De la cine ?

— Dar de ce n-am discuta ordinul dumitale ?

— Ordinele nu se discută, pentru că nu sînt supuse discuției, a zis el pe un ton protector, catadicsind să dea o explicație. Și te sfătuiesc să-ți știi locul. E clar ?

— O, îți mulțumesc, stimabile șef al Centrului ! am exclamat eu. Spusesem asta foarte sincer, pentru că el mă ajutase să rezolv o problemă grea.

— Ți-a permis totuși ? s-a bucurat Roman.

M-am întors înspre el cu o asemenea expresie, încît omul a făcut un pas înapoi, pentru orice eventualitate.

— Nu mai e nevoie să stau aici, am zis. Diagnosticul a fost stabilit. Pot să-ți spun ce boală are coordonatorul.

Roman s-a repezit la mine și mi-a strîns cu putere brațul.

— Nu mașina e de vină, ci funcția pe care o deține ea, am zis eu. Noi i-am dat, biata de ea, sarcini tot mai mari, am complicat-o tot mai mult. Și am complicat-o pînă într-atîta, încît a încetat să mai fie numai o mașină. Ea a început să devină o ființă rațională, să se apropie într-o oarecare privință de om...

Fața lui Roman s-a lungit într-o expresie de dezamăgire, ca și cînd ar fi vrut să spună: „Ei și ce-i cu asta?" Dar eu știam că peste cîteva momente, cînd mă va fi ascultat pînă la capăt, își va schimba cu totul expresia feței.

— Și odată cu calitățile, la ea au apărut și slăbiciunile proprii omului. Or, noi am continuat să-i extindem împuternicirile. Mașina s-a simțit un dictator. Și pe lîngă asta... Înfuriindu-mă subit, am întrebat: cum se numea mai înainte această mașină?

— În nici un fel. Avea un cifru, ca toate mașinile: „MDC-3 078" — mașină de coordonare seria trei numărul zero șaptezeci și opt. Mai tîrziu, un glumeț i-a spus...

— Ei bine, pe glumețul ăsta am să-l amendez cu contravaloarea pagubelor pricinuite de oprirea coordonatorului!

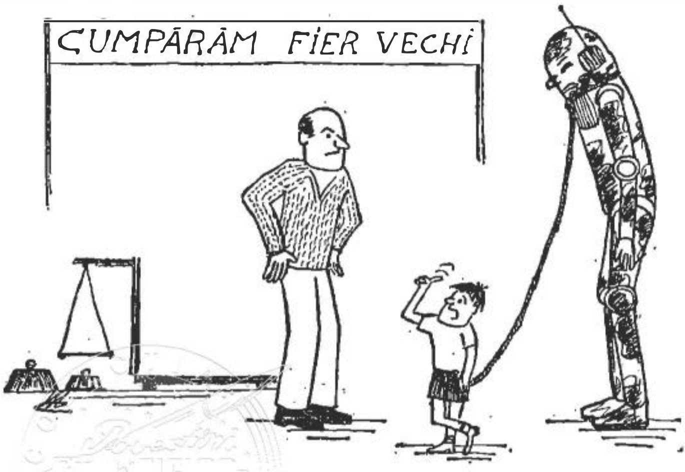
În sfîrșit, pe fața lui a apărut expresia mult așteptată.

Clătinîndu-și trist capul, Roman a zis:

— În cazul acesta, n-am să mai primesc nici salariu, nici pensie cîte zile oi mai avea...

Traducere de IGOR BLOCK

UMOR de CONSTANTIN MIHAI

— *Cît dați pe kilogram, nene?*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyllu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

•• IANUARIE 1968

PREȚUL 1 LEU | 41007